Velká země ve dvou stoletích zmizela.

Polsko v roce 1715 bylo větší než každá jiná evropská země. Tehdy hranice jeho sáhaly od Baltu ku Karpatům a od východu na západ táhly se do vzdálenosti přibližně 600 mil. První rozdělení Polska událo se v r. 1772, kdy Prusko a Rakousko, postrašeny postupem Ruska v Polsku daly návrh jako prostředek k udržení rovnováhy v Evropě, by všechny tři mocnosti uspořádaly svá území na výlohy Polska. Toto bylo naprosto bezmocné. Pozbylo asi jednu pětinu svého území. Druhé rozdělení v r. 1793 zmenšilo Polsko o jednu třetinu jeho původní rozlohy s obyvatelstvem asi 3,500.000. Třetí smlouva na rozdělení podepsána byla v roce 1796. Kongres vídeňský v r. 1815 rzdělil Polsko mezi Prusko, Rakousko a Rusko s výjimkou Krakova, z něhož utvořena republika. Poznaň a Hnězdno, s obyvatelstvem 810.000 ponechány Prusku. Rakousku ponechána v držení Halič s 1,500.000 obyvat. Litva a Ruthensko zůstaly přivtěleny k Rusku. Ze zbytku utvořeno tak zvané kongresní království pod carem ruským a králem polským.

V témž roce car Alexandr udělil novému království ústavu, jež prohlašovala je za spojené s Ruskem v osobě carově, jako oddělenou politickou jsoucnost. Polsko podrželo svoji vlajku a národní vojsko. V r. 1830 po vypuknutí revoluce v Francii udála se ve Varšavě vojenská vzpoura. Válka tato trvala deset měsíců a po jejím skončení kongresní království přeměno bylo na ruskou provincii. Poslední zbytek oddělené politické existence Polska byl Krakov a ten konečně r. 1846 Rakouskem zabrán. Poslední pokus Poláků dosíci neodvislosti byl v roce 1863. Nebyl označen žádnou skutečnou bitvou a povstání bylo brzo potlačeno. Národní dějiny Polska končí pokusem o svobodu. V r. 1868 rozhodnutím cara ruského, vláda byla úplně inkorporována s vládou ruskou a užívání polské řeči na veřejných místech a k veřejným účelům bylo zakázáno.

Ruské Polsko obsahuje první obrannou linii ruské říše na jejím západním pomezí. Bažinaté nížiny porostlé lesy na západním břehu Visly tvoří přírodní obranu proti vojsku táhnoucímu od západu a jsou sesíleny celou řadou pevností na oné řece. Středem těchto jest Varšava.

Poláci jsou spíše prostřední postavy, ti z jihu jsou tmaví, severní spíše světlých pletí. Ač jsou od přírody dosti nadaní, nevyznačují se dnes onou energií, jež jest vlastní severním kmenům evropským, a ve smyslu jednoty, jež byla silou jejich nynějších vládců, a důvod jest patrný. Po několik roků minulých německý živel každým rokem mohutněl v počtu i vlivu v ruském Polsku. Od starodávna Polsko slynulo produkcí a vývozem obilí. Od r. 1875 jest pozoruhodný vývin továrnictví. Železnice v Ruském Polsku mají délku 1300 mil.

Kukuřice.

Ze všech druhův obilí žádný není v žádné zemi pěstovány v míře také rozsáhlé jako kukuřice. A v žádné zemi nevypěstuje se tolik kukuřice, jako právě ve Spoj. Státech. Od roku 1875 sklizeň kukuřice v naší zemi nikdy neklesla pod billion bušlů; roku 1889 poprvé dosáhla výše dvou billionův, a roku 1912 poprvé sklizeno jí nade tři billiony bušlů, přesně vzato 3,124.746.000 bušlů. Letošní úroda opět je blízko tří billionů bušlů. V Evropě pěstování kukuřice učinilo jen malý pokrok, ačkoli Kolumbus přivezl z Ameriky semeno do Evropy. Ba v Evropě vůbec zapomněli na americký původ kukuřice: Italové pokřtili ji "granoturco", a Čechové jí své doby dle toho říkali "turecká pšenice." V Čechách ovšem se kukuřice nedaří; jenom na Moravě pěstuje se jí poněkud více. Za to v Americe pěstuje se všude a slouží stejným účelům. Kukuřičná zrna jsou bílkovinami bohatší nežli jiné obilí, ale k přípravě chleba nutno kukuřičnou mouku míchati se žitnou. Obsahují také značné procento oleje a proto se výborně hodí ku krmení dobytka. Mimo olej lze připravovati z kukuřice také cukr, molasu a syrob; do listův zabalují pomeranče; v jižní Americe jemnější listy sloužívají jako obal na cigarety. Klasy na mnoze bývají palivem, neboť sto bušlů klasů vydá horka co sáh nejlepšího tvrdého dříví — a kukuřice někdy bývá lacinější. Dření z klasů bývají lemovány pancéřové desky bitevních lodí. A to jsou jenom některé účely, kterým kukuřice slouží.

Každý rok asi touto dobou americké časopisy uveřejňují z různých končin země zprávy o neobyčejné sklizni kukuřice z akru. Na jihu na příklad hoši si založili "kukuřičné kluby", které spolu závodí v pěstování kukuřice. Letos na příklad čtyři hoši vypěstovali 824 bušlů kukuřice na čtyrech akrech pády, což znamená průměrem 206 bušlů na akr. Je to do jista sklizeň obdivuhodná, ačkoli není to největší úroda, jaké se kdy z akru dosáhlo.

Mnohý laik — v tomto případu ovšem člověk, který není farmer — který čte o té veliké sklizni, jíž ti hoši dosáhli, bývá velice překvapen, když se pak doví, že ve Spojených Státech průměrem sklízí se pouze asi 27 bušlů kukuřice z akru. Dovede-li chlapec vypěstovati 206 bušlů, proč by muž neměl vypětovati ještě více? Měl by, ovšem — theoreticky vzato — ale v praksi to prozatím nejde, alespoň ne ve velkém. Hoši nepochybně sázeli kukuřici rukama tak, aby každé zrno mělo místo pro kořeny i vzrůst, a pěstovali ji tak pečlivě, jako by to byl salát v pařeništi.

A kdyby naši farmeři nakrásně vypěstovali po celé zemi po dvou stech bušlů na akru, mnoho by tím nezískali. Vydalo by to příliš mnoho korny pro celý svět, a kapitalistický svět je tak zařízen, že farmer dostává tím menší odměnu, čím víc užitečných plodin vypěstuje. Brambory hnijou v zemi, a jablka na stromech, když se jich mnoho urodí. Tím ovšem není řečeno, že by se nemělo vypěstovati kukuřice více než 27 bušlů z akru. Použitím umělých hnojiv a pilným obděláváním mohlo by se dosíci alespoň 50 bušlů z akru. Kukuřice byla by lacinější, ale za to by se nepochybně povznesl chovbytka, který pro naši zemi je stál dobytka, který pro naši zemi je stále důležitější.

Jak je lidské zdraví ohroženo dobytčí nemocí.

Dobytčí nemoc slintavka a kulhavka, která se tak nebezpečně rozšířila po mnoha státech, tak že vyvolala přísná preventivní opatření se strany vládních úředníků, může se také ovšem přenésti na lidi, ale obavy v tomto ohledu jsou větším dílem přehnané. Washingtonské úřady praví, že lidem hrozí z té strany nebezpečí jen malé. Hlavní obavy jsou ovšem, že by mohla nemoc tato ohroziti mléko, které jest tak rozšířenou potravou lidstva všeho a dětí zvláště. Nebezpečí toto není tak veliké, neboť skoro všude jsou zdravotní úřady bedlivé a dohlížejí na mléko velmi přísně. V případu dobytčí nákazy však se dohled ten zostřuje. Vládní a spolkoví úředníci nedovolí, aby se z farem, kde se nákaza ukázala, mléko vůbec prvé zasílalo. Bylo by tu tedy nebezpečí to jedině, že by se mléko dostalo na trh dříve, nežli se nemoc zpozorovala. V takovém pádu jest nejlepším opatřením proti tomu pasteurizování mléka, které všecky bakterie zničí. Ostatně pasteurizování odporučuje se vždycky, nejen proti slintavce a kulhavce, ale i proti nebezpečí nákazy od krav tuberkulosních a j. Dále jest tento prostředek také dobrý proti tyfu.

Četnými pokusy v Dánsku a Německu, kde jest mlékařství na nejvyšším stupni vývoje, se dokázalo, že pasteurizace nebezpečí nákazy slintavkou a kulhavkou úplně odstraní. Musí však se prováděti řádně. Mléko musí se zahráti na 145 stupňů Fahrenheata a v této teplotě se musí udržeti nejméně půl hodiny.

Ve Spojených Státech není slintavka a kulhavka nemocí ak častou a proto nejsou známy případy, kdy by se byla přenesla na člověka. V Evropě se takové případy často staly a byly podrobeny lékařskému vyšetřování. V roce 1912 bylo několik takových případů oznámeno ve Spojených Státech v Novo-anglicku. Také v roce 1808 pozorovala se u dětí vyrážka na obličeji, která byla asi spůsobena nákazou, která byla asi přenesena mlékem. V obou těchto případech byl prodej nakaženého mléka zastaven, hned jak se nemoc mezi dobytkem objevila. Jest patrno, že hlídá-li se nemoc dobře a obmezíli se na uzavřené prostory, není tu nebezpečí tak veliké. Kdyby však se nákaza rozšířila po celé zemi a zachvátila většinu dobytka, jako se často stává v některých zemích evropských, byl by to těžký problém a veliké nebezpečí. Jisto však jest, že potud, pokud by se mléko pasteurizovalo, lidé by nákazou trpěti nepotřebovali. Tam, kde se pasteurizace prováděti nemůže, postačí, když se mléko svaří. Ale i toto svaření musí se prováděti důkladně.

Je-li kráva chorobou zachvácena ve vyšším stupni, pak ztratí takřka mléko všecko. To však jest teprvé tenkráte, když má již pojíti. Pokud má nemoc ve stupni mírnějším, ubyde mléka třetina až polovina. Stává se řídkým, modravým a vodnatým a má málo tuku. Je-li zachváceno i vemeno, bývá v mléce často i hnis a krev, tak že se tvoří usazenina, kdežto smetana jest řídká a barvy špinavé. Tyto změny však nastávají jen tenkráte, když už nemoc valně pokročila. To jsou případy řídké, neboť tak daleko nikdo nenechá nemoc dojíti a zvíře se obyčejně zabije hned, jak se první známky objeví.

Lidé mohou se od dobytka nakazit, když s nemocnými zvířaty přicházejí do styku. U lidí dospělých působí nákaza rozmanité příznaky, jako bolest a vyrážku v ústech, bolesť při polykání, horečku, někdy vyrážku na rukách, na špičkách prstů, atd. Jsou to věci nepříjemné, ale vážná a nebezpečná nemoc to není nikdy. Lékařské autority se domnívají, že v takovém pádu, kde se nemoc silně rozšíří mezi dobytkem, řádí také současně mezi lidmi, kteří dobytek ten ošetřují a do styku s ním přicházejí. Lidé však mají příznaky tak slabé, že jich ani neléčí a lékařské pomoci nevyhledávají, tak že to obyčejně ujde pozornosti. Kdo nechce přijíti o stádo celé, má ihned nemocný kus, jakmile příznaky zpozoruje, od ostatního dobytka co nejvíce odloučiti, sice se nemoc rychle přenese na ostatní. Vládní inspektoři, kteří dobytek prohlížejí, opatřeni jsou gumovými kabáty, klobouky, botami a rukavicemi, které se dají dokonale desinfikovati. Kdo není takto vypraven, nemá se zbytečně k dobytku takovému přibližovati a jeho se z pouhé zvědavosti dotýkati, sice ohrožuje zdraví svoje i lidí ostatních.

Zkrátka, nemoc tato jest nebezpečná jen dobytku, lidem škodí málo. Ale za to ohrožuje jejich majetek povážlivě. Americké úřady, spolkové i státní, vystupují proti ní přísně, neboť jenom tak jest možno její vyplenění. Každé nakažené zvíře se usmrtí, kdekoli se najde, mrtvola se zakopá, ale před tím kůže prořeže a maso posype vápnem a polije petrolejem, aby někomu nenapadlo snad mrtvolu vykopati. Stáje, kde se nemocné zvíře zdržovalo, podrobí se důkladné desinfekci. Pokud všecko nebezpečí nákazy nezmizí, udržuje se přísná karanténa na mléko. Ti lidé pak, kteří se chtějí před nebezpečím chrániti sami osobně, udělají dobře, když mléko pasteurizují anebo vaří, ale jak již bylo řečeno, to se odporučuje i v případech jiných.

Válčení v zimě.

Počasí bude míti v nynější válce jistě velký vliv na výkonnost vojsk i na postup válečných operací. Vojska jsou zvyklá sice na všechny změny počasí a také na zimu, avšak není pochyby o tom, že nejvíce zimě zvyklá je armáda ruská. Je tudíž přirozeno, že při operacích válečných, které počaly na ruském území nyní bezprostředně téměř před příchodem zimy, vzpomíná si každý na nezdar, který stihl vojska Napoleonova před 102 lety při zimním tažení do Ruska. Mrazy v roce 1812 byly jednou z příčin porážky Napoleonovy.

Dějiny ovšem neznají hrůznějšího příkladu vlivu počasí na vývoj historického dění, jako je právě zimní tažení Napoleonovo do Ruska. Ovšem i bez čtrnáctidenní vlny mrazu, která spečetila osud "velké armády", by sotva byl v podstatě jinak skončil ohromný podnik Napoleonův. Prohra tohoto tažení a zničení armády bylo již rozhodnuto 24. října 1812 za nejkrásnější podzimní pohody, když francouzská armáda cracející se z Moskvy byla donucena jíti přes Smolesk, tedy touž cestou po které šla do Moskvy a kterou tedy úplně vyssála. Hlad porazil "velkou armádu" a strašné mrazy dokonaly jen dílo zkázy.

Jsou pouze dvě události světových dějin, u nichž vliv počasí na historické události byl asi stejně dalekosáhlý a dlouho působící, jako ruská zima v r. 1812. Jednou z těchto událostí byly mořské bouře v srpnu r. 1580, které poškodily vojenský podnik asi stejně velkolepý, jako Napoleonovo tažení proti Rusku. Tyto bouře zahnaly velké španělské "nepřemožitelné loďstvo" Filipa II., které táhlo zničit Anglii, sahající již tehdy po nadvládě na moři, a téměř je zničily, takže Angličané nemusili se ani příliš namáhat odrážeti útok. Ony bouře spečetily zánik největší světové moci 16. století, v jejíž říši slunce nezapadalo, a daly podnět ku skvělému vzestupu britské světové moci.

V druhém případě bylo to pouhé otočení větru dne 13. srpna 1805, tedy nikoli zvláštní změna počasí, které mělo opravdu velký vliv na světové dějiny a opětně prospělo Angličanům. Bylo to v době, kdy Napoleon chtěl rozdrtiti svého nejnebezpečnějšího nepřítele, kterého nebylo lze snadno uchopiti, kdy hodlal rozdrtiti Anglii vyloděním vojska na britských ostrovech. Napoleon ležel táborem před Boulogni a čekal netrpělivě na okamžik, až bude míti pohromadě dosti lodí, aby mohl svá vojska přepraviti do Anglie. Admirálu Villeneuve, který s francouzským loďstvem kotvil v přístavu Coruña, dal striktní rozkaz, aby co nejrychleji jel do Boulogne a naložil čekající vojsko. Znaje nesmírný význam přesného vyplnění rozkazu, neboť nepřítomnost Nelsonova učinila Napoleona neomezeným pánem průplavu na 24 hodin a umožnila by přeplavu vojska — psal Napoleon admirálovi Villeneuve výslovně: "Na vašem šťastném příjezdu před Boulogne závisí osud světa." Neschopný a nerozhodný Villeneuve vyjel opravdu 11. srpna z Coruňe, pochopil však pramálo velikost svého úkolu; jednoduché otočení větru z jihu na sever dne 13. srpna si vzal za záminku, nebo je považoval za pokyn nebe a obrátil se do Cadixu. Svého císaře nechal v rozhodném okamžiku na holičkách a zmařil tak celé tažení proti Anglii. Ono otočení větru v biskajském zálivu dne 13. srpna přivodilo den u Trafalgaru, 21. říjen, a rozhodlo tak zápas o světovládu mezi Francií a Anglií ve prospěch Anglie.

Tyto rozhodující události povětrnostní z anglických dějin jsou jediné, které možno co do účinku na dějiny světové srovnati s ruskou zimou r. 1812. Ostatně jest tehdejší zničení vojska zimou nepochybně nejhrůznější tragedií, kterou viděly dějiny našeho zeměpdílu, ale nikoli tak ojedinělá událost tohoto druhu, jak by se zdálo. Stejná událost, menších jen rozměrů a méně světem otřásající, ale ve svých podrobnostech úplně stejně rozechvívající tragiky, se udála za války, kterou začal Karel XII. švédský proti Norsku v zimě 1718—1719. Několik neděl po té, co mladý dokonatel a současně i ničitel švédského velmocenství postavení při obléhání Frederikshallu padl jeho spíše, jak dnes možno pokládati za jisté, byl zavražděn (11. prosince 1718, chtělo švédské vojsko 10,000 mužů pod velením barona Armfelda vrátiti se norskošvédským pohraničním pohořím Rudem a Tydal, které i v létě jest velmi drsné a nehostinné, do Švédska. Cestou však bylo ve dnech 1. —3. ledna starého stylu (12.—14. ledna nového stylu) přepadeno tak mocnými sněhovými bouřemi a tak strašnou zimou, že z 10,000 mužů zahynulo neméně než 9500; malý zbytek s velitelem dorazil v zbědovaném stavu, s umrzlými údy, do vlasti. Možno při pomenouti, že tato strašná tragedie dala text k jednomu z nejgeniálnějších Hagarových chorů, "Národu mrtvých."—

Odvážné výkony vzdu choplavců.

V měsíčníku "Popular Monthly" praví jeden pisatel: "Jednou novou věcí, jež byla s určitostí tak dalece v evropské válce nabytou dokázána, jest hodnota aeroplánu jako vojenské zbraně. Bez létacího stroje, jemuž Němci dali tvar "Taube" (holuba), mocných jednoplošníků francouzských a zdlouhavějších, za to však stálejších anglických dvojplošníků, nemohly by se takové obrovské massy vojska říditi, nemohly by se tak dlouhé bitevní linie konerolovati a říditi, jako se to děje v této velké válce.

Zprávy pozorovatelů blíže bitevních linií každý den oznamují o odvážných výkonech vzduchoplavců všech národů. Důmyslné methody signalování postavení vojsk nepřátelských umožňují to těmto odvážným letcům určiti správně posice nepřátelských vojsk a říditi podle toho střelbu děl jejich armády.

Prostým způsobem signalování jest pro vzduchoplavce vznésti se přímo nad místo, jež jest žádoucí pro útok a spustiti dlouhé prchy cetek (tinsel), jež se třpytí v slunečním světle při padání a jsou viditelny na míle. Pozorovatelé uvnitř vlastních linií vzduchoplavců mají své dalekohledy a určovatele terče nařízeny stále na letící zvědy. Když jsou cetky spuštěny, cíl jest ihned nalezen a děla podle toho namířena. Za podmračného počasí kouřové pumy jsou někdy upotřebeny.

Pro codové signály lesklý kotouč zavěšený na drátu několik stop pod letadlem jest v užívání.

Pohybováním tohoto kotouče vzduchoplavec může signalovati, jako kdyby to byla vlajka. Němci k tomuto účeli užívají balonů, jimž spojenci pro jejich podobu posměšně říkají "jaternice."

Jedna z nejsensačnějších bitev ve vzduchu oznámených soustřeďovala se kolem jednoho takového balonu. Zakotven ve výši 2000 stop uvnitř německých linií pozorovatel v balonu sledoval francouzský postup a signaloval ho zpět svému velícímu generálu. Dva francouzští vzduchoplavci dostali rozkaz napadnouti a zničiti německou "jaternici.". Letíce ve výši jedné míle nad oběma armádami vrhli se dolů na pozorovací balon, chtějíce proraziti nádržku na plyn a balon udělati služby neschopným. Dva německé aeroplány vznesly se do výše a zaměřily k obraně "jaternice." Kruppovo aeroplánové dělo z německých řad podílelo se na bitvě. Dělostřelci snažili se sestřeliti francouzský stroj aniž by poškodily své vlastní aeroplány nebo balon. Ale na konec koule protrhly obal balonu a on klesnul a použivše odvahy a zručnosti francouzští aviatikové vznesli se nad Němce a unikli ku svým linií, když byli svoji práci vykonali.

Takové příhody, jako tato, jsou typické u mnohých srážek ve vzduchu. Aniž vzduchová ta odvaha za činá a končí u aeroplánu. Mužstvo na Zeppelinech a i řiditelných balonech spojenců také musí dáti na jevo odvahu. Při patrolování francouzského pobřeží seznat, zda-li jest bezpečno, aby britické pomocné vojsko mohlo přistáti, jeden anglický řiditelný byl poškozen zlomením se hřídele. Dva muži na řiditelném dobrovolně se nabídli, po dniknouti odvážný ěkol zříditi nový hřídel aniž by řiditelný plul ve výši 2000 stop, muži tito vylezli po slabě kostře, odpevnili zlomený hřídel a pustili ho do moře a bez nehody na jeho místo umístili nový."

Bolení hlavy.

Pan Mike Holubovský, Glenside Sask., Canada, nám psal následovně: "Před nějakým časem sousedka si chtěla u mne vypůjčit povoz, aby mohla jeti do města, neboť si naříkala na bolení hlavy celé dva dny a chtěla již nějakou pomoc. Dal jsem jí proto Severovy Prášky proti bolestem hlavy a neuralgii, které jsem měl po ruce a řekla mi potom, že ve dvou hodinách po prvním prášku bylo po bolesti."— Severovy Prášky proti bolestem hlavy a neuralgii (Severa's Wafers for Headache and Neuralgia) stojí 25centů. V krabičce je 12 prášků. V lékárnách. Neberte padělky. Žádejte výslovně jen Severovy Prášky a kdyby je lékárník neměl, objednejte si je přímo od W. F. Severa Co., Cedar Rapids, Iowa.

Proč jízda nosí červené kalhoty.

Se stanoviska vojenského je každá nápadná barva šatů nepraktickou, neboť dělá sice parádu, ale je příliš viditelným terčem. Při parádní uniformě rakouské jízdy jsou ponechány "tradicionelní červené kalhoty"; ovšem o "tradici" nedá se valně mluvit — červené kalhoty jsou ve vojsku teprve asi 45 let. Původ červených kalhot v rakouském vojsku je tento: Roku 1865, jak známo, byl na popud Napoleonův druhý bratr císařův, arcivévoda Maxmillián Ferdinand, ochoten státi se císařem mexickým a tudíž chtěl svoje vojsko přizpůsobiti vojsku francouzskému, jehož silný sbor byl pod Bazainovým vedením v Mexiku. Objednal tudíž u velkých továren soukenických v Brně, Liberci a jinde velké množství červené látky na uniformy svého vojska. Továrníci však nechtěli objednávky vyřídit, ježto ve státní kase mexického císařství nebylo ani groše; tu však císař rakouský zaručil se za bratra.. Na to arciť byly látky připraveny k dodání — v tom však došlo ke katastrofě: císař Maxmillián byl zastřelen ve Queretaru, a mexický president Juarez dodávku nepřijal. Na to obrátili se továrníci na kabinetní kancelář vídeňskou. Tenkráte byla válečná leta, bylo nutno vyměniti rozbité vojenské mundury ve válečných taženích a tak navrhl jistý generál, aby rakouský stát převzal ono sukno, původně pro Mexiko určené, a užil ho na kalhoty rakouské jízdy. Bylo to schváleno a tak červené kalhoty zavedeny — a dosud jsou památkou na nešťastnou výpravu mexickou.

Zdaliž chcete se dodělati úspěchu, zkuste oznamování v tomto listě! Vyplatí se to!

ALWAYS POPULAR

Chraňte se BEZCENNÝCH PADĚLKŮ a vždy žádejte o pravý **Richterův kotvový PAIN-Expeller** s kotvou a ochrannou známkou jak zde vyobrazena. Za 25 a 50 centů v lékárnách nebo přímo u

F. AD. Richter & Co
74-80 Washington St.
NEW YORK, N. Y.